

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
GYVENTOJŲ PAJAMŲ GARANTIJŲ
Į S T A T Y M A S**

1990 m. rugsėjo 27 d. Nr. I-618
Vilnius

Šis įstatymas nustato gyventojų pajamų rėmimo principus atsižvelgiant į minimalų gyvenimo lygį ir kainų dinamiką. Įstatyme numatytos garantijos taikomos Lietuvos Respublikos piliečiams, taip pat Lietuvoje nuolatos gyvenantiems užsienio piliečiams ir asmenims be pilietybės, jeigu kitaip nenumatyta Lietuvos Respublikos įstatymuose ir tarpvalstybinėse sutartyse.

**I SKYRIUS.
PAGRINDINĖS SĄVOKOS**

1 straipsnis.

Šiame įstatyme:

darbo apmokėjimas (naudojamas pajamų indeksavimui) laikinis, vienetinis darbo užmokestis ir pareiginės algos;

indeksavimas - nominaliųjų pajamų ar jų normatyvų perskaičiavimas, siekiant visiškai ar iš dalies kompensuoti dėl prekių ir paslaugų kainų pokyčių prarastas pajamas;

minimalus gyvenimo lygis (MGL) - tai šeimos mėnesinių pajamų suma, tenkanti vienam žmogui per mėnesį ir garantuojanti visiems minimalų socialiai priimtina poreikių patenkinimo lygį, atitinkantį organizmo maisto poreikius pagal fiziologines normas, taip pat minimalius drabužių, avalynės, baldų, ūkinių, sanitarijos ir higienos reikmenų, buto, komunalinių, buitinių, transporto, ryšių, kultūros ir švietimo paslaugų poreikius;

pajamos - visos šeimos nominaliosios pajamos (darbo apmokėjimas kartu su premijomis, honorarai, pensijos, stipendijos, pašalpos, pajamos iš asmeninio pagalbinio ūkio bei individualios veiklos, pajamos iš asmeninio turto, palūkanos, dividendai ir kt.), taip pat natūrinių pajamų, gaunamų darbovietėje nemokamai arba lengvatinėmis sąlygomis, piniginis įvertinimas galiojančiomis mažmeninėmis kainomis;

remiamos pajamos - apskaičiuojamos vienam šeimos nariui, atskaitant iš pajamų privalomus mokėjimus ir neįskaitant pagal šį įstatymą išmokėtos socialinės pašalpos, kompensacinių išmokų (išskyrus šio įstatymo numatytus atvejus), taip pat visų rūšių draudimo pajamų, išskyrus laikino nedarbingumo pašalpas;

prarastos pajamos - padaugintų iš vartojimo kainų indekso bazinių pajamų ir faktinių pajamų skirtumas;

šeima - socialinės paramos požiūriu kaip atskira šeima traktuojami sutuoktiniai, sugyventiniai, našliai nepriklausomai nuo to, ar jie turi vaikų (išlaikytinių), ar neturi, globėjai su globotiniais ir vieniši asmenys. Pensininkai traktuojami kaip atskira šeima nepriklausomai nuo to, ar gyvena atskirai, ar savo vaikų (globotinių) šeimose. Viengungiai studentai traktuojami kaip jų tėvų (globėjų) šeimos nariai. Būtiniosios karinės tarnybos kariai, pensionatuose ir kitose įstaigose valstybės išlaikomi vaikai, įkalinimo įstaigose bausmę atliekantys asmenys į šeimos sudėtį neįskaitomi.

**II SKYRIUS. MINIMALUS GYVENIMO LYGIS IR PAJAMŲ
INDEKSAVIMAS**

2 straipsnis.

Minimalų gyvenimo lygį tvirtina Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba Vyriausybės teikimu ne rečiau kaip kas penkeri metai.

Minimalų darbo apmokėjimą ir minimalias pensijas nustato atskiri įstatymai.

3 straipsnis.

Indeksavimo pagrindas - suvestinis vartojimo kainų indeksas, kurį skaičiuoja ir ne rečiau kaip kas ketvirtį skelbia Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

4 straipsnis.

Minimalus gyvenimo lygis indeksuojamas paprastai tuo pačiu dažnumu, kuriuo Statistikos departamentas skaičiuoja ir skelbia vartojimo kainų indeksą, bet ne rečiau kaip kartą per metus. Minimalų gyvenimo lygį indeksuoja Socialinės apsaugos ministerija.

5 straipsnis.

Pastovios išmokos (stipendijos, algos, pensijos, socialinės pašalpos) bei minimalus darbo apmokėjimas indeksuojami kaip ir minimalus gyvenimo lygis. Darbo užmokestis visose pelno siekiančiose įmonėse indeksuojamas, jeigu tai numatyta darbo arba kolektyvinėse (samdos) sutartyse. Vienkartinės pajamos bei pajamos iš nuosavybės neindeksuojamos.

6 straipsnis.

Remiantis indeksavimu nustatytos prarastos pajamos kompensuojamos. Jos kompensuojamos tuo pačiu dažnumu, kuriuo ir indeksuojamos, jeigu vartojimo kainų indeksas didesnis negu 1,1 skaičiuojant nuo paskutinio kompensavimo. Prarastos pajamos kompensuojamos iš tų lėšų, iš kurių išmokamos atitinkamos pajamos. Ginčai dėl neišmokėtų kompensacijų sprendžiami teismine tvarka.

7 straipsnis.

Vyriausybė gali laikinai, bet ne ilgiau kaip 6 mėnesius, neleisti mokėti kompensacijų.

8 straipsnis.

Kompensacijų dydis nustatomas, atsižvelgiant į minimalų gyvenimo lygį, kompensuojamų bei prarastų pajamų dydį ir kompensacijos normą, apibūdinančią prarastų pajamų dalį.

Pastovių išmokų, mažesnių ir lygių minimaliam gyvenimo lygiui, apskaičiuotam po indeksavimo, prarastas dydis kompensuojamas visiškai, t.y. kompensacijos norma lygi vienetui.

Pastovių išmokų, didesnių už minimalų gyvenimo lygį, apskaičiuotą po indeksavimo, prarastas dydis kompensuojamas pagal mažėjančią prarastų pajamų kompensacijos normą.

Vyriausybė nustato nekompensuojamų pastovių išmokų lygį, kuriam esant kompensacijos norma lygi nuliui. Pagal mažėjančią kompensacijos normą Vyriausybė privalo kompensuoti ne mažesnes kaip trijų vidutinių minimalaus gyvenimo lygių, apskaičiuotų po indeksavimo, pastovias išmokas.

9 straipsnis.

Darbo užmokesčio paprastas dydis įmonėse kompensuojamas ta pačia tvarka kaip ir pastovios išmokos, jeigu tai numatyta darbo arba kolektyvinėse (samdos) sutartyse. Darbo užmokesčio prarastas dydis susidaro, kai vartojimo kainų indeksas viršija vidutinio darbo užmokesčio didėjimo konkrečioje įmonėje tempus. Šį viršijimą dauginant iš bazinio konkretaus darbo užmokesčio dydžio, gaunamas darbo užmokesčio prarastas dydis.

III SKYRIUS. SOCIALINĖ PAŠALPA

10 straipsnis.

Šeimai, kurios pajamos vienam jos nariui mažesnės už valstybės remiamas pajamas (RP), mokama socialinė pašalpa (SP). Ji apskaičiuojama pagal atvirkštinį pajamų mokesčiui principą, t.y.

mažesnės už remiamas pajamos neapmokestinamos, o prie jų pridedama socialinė pašalpa. Apskaičiuojant socialinę pašalpą, į faktines pajamas įskaitomos ir išmokėtos kompensacijos.

11 straipsnis.

Socialinės pašalpos dydis priklauso nuo socialinės pašalpos normos (r) ir dydžio, kuriuo šeimos pajamos mažesnės už minimalų gyvenimo lygį. Socialinės pašalpos norma lygi pajamų garantijos (G), mokamos neturinčiai jokių pajamų šeimai, ir minimalaus gyvenimo lygio santykiui:
 $r = G/MGL$

Remiamų pajamų, kurioms taikoma socialinė pašalpa, dydį, socialinės pašalpos normas ir pajamų garantijos dydį nustato Vyriausybė. Pajamų garantijos dydis negali būti mažesnis už mitybos išlaidoms (gaminant maistą namų sąlygomis) tenkančią dalį indeksuotame minimalaus gyvenimo lygyje.

12 straipsnis.

Socialinė pašalpa šeimos, kurios vidutinės mėnesinės pajamos, skaičiuojant vienam žmogui (Y), mažesnės arba lygios RP kiekvienam nariui, apskaičiuojama MGL ir Y skirtumą dauginant iš SP normos (r).

$SP = r(MGL) - Y$, kai $Y > RP$, $SP = 0$.

13 straipsnis.

Asmenys įstatymų nustatyta tvarka atsako už pajamų deklaravimo teisingumą. Nuslėptų pajamų ir trigubos išmokėtos socialinės pašalpos suma išieškoma ir paimama į savivaldybių biudžetus. Ši suma išieškoma teismine tvarka pagal savivaldybių ieškinį. Vyriausybė nustato tvarką, kuria išmokamos socialinės pašalpos ir kontroliuojamas pajamų deklaravimo teisingumas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
 AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKAS

V. LANDSBERGIS